

С.Б. Қасымов¹, И.Х. Кобер², Е.А. Макарова³

М.Х. Дулати Тараз мемлекеттік университеті
Тараз қ., Қазақстан

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БАҒЫТТАҒЫ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНДА МАМАНДАРДЫ ҚҰЗІРЕТТІЛІККЕ БАҒДАРЛАУ ТӘСІЛДЕРІ

Аңдатпа

Мақалада құзыреттілікке негізделген тәсілдерді қолдану және түлектердің құзыреттілікке негізделген модельдерін құру жағдайында қазақстандық жоғары оқу орындарында оқытудың тиімділігін арттыру мәселесі қарастырылады. Біліктілік ол құзыреттілікті тасымалдаушысы, кездестіретін нақты өмірлік проблемалар туындаған сайын белсенділік пен байытылатын ашық білім жүйесі. Құзыреттілік - қызметкердің өзінің кәсіби қызметі туралы білімді және оны білім, білік және технология негізінде білу мүмкіндігі. Құзыреттілік қалыптасқан мотивтер, жеке қасиеттер негізінде шығармашылық қызметті жүзеге асыру қабілетін және кәсіби салада нормативті қабылданатын мінез-құлық үлгілерін қолдана білуді жүзеге асыратын маманның жан-жақты дайындығының кешенді мақсатымен байланысты тәжірибелер мен ұсыныстар көрсетілген.

Түйін сөздер: құзыреттілікке негізделген тәсіл, түлектің құзыреттілікке негізделген моделі, құзыреттілік, білім беру бағдарламасы, кәсіптік білім.

S.B. Kasymov¹, I.H. Kober², E.A. Makarova³

Taraz state university named after M.H. Dulati

METHODS FOR COMPETENCE ORIENTATION OF SPECIALISTS IN EDUCATIONAL PROGRAMS OF PEDAGOGICAL DIRECTION

Abstract

The article deals with the issue of improving the efficiency of education in Kazakh universities in terms of the application of competence-oriented approaches and the construction of competence-oriented models of graduates. The qualification system of open education, which is the carrier of competence, is enriched and activated every time there are real life problems faced. Competence-the ability of an employee to know about their professional activities and to know it on the basis of knowledge, skills and technologies. Presented experiences and recommendations related to comprehensive to comprehensive training, exercising ability to implement creative activities based on the developed competencies, motives, personal qualities and ability to apply regulatory accepted model of behavior in the professional sphere.

Keywords: competence approach, graduate model based on competence approach, competence, educational program, professional education.

С.Б. Касымов¹, И.Х. Кобер², Е.А. Макарова³

Таразский государственный университет имени М.Х. Дулати

СПОСОБЫ КОМПЕТЕНТНОГО ОРИЕНТИРОВАНИЯ СПЕЦИАЛИСТОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ

Аннотация

В статье рассматривается вопрос повышения эффективности обучения в казахстанских вузах в условиях применения компетентностно-ориентированных подходов и построения компетентностно-ориентированных моделей выпускников. Квалификационная система открытого образования, которая является носителем компетенции, обогащается и активизируется каждый раз, когда возникают реальные жизненные проблемы, с которыми сталкиваются. Компетенции-способность

сотрудника знать о своей профессиональной деятельности и знать ее на основе знаний, умений и технологий. Представлены опыты и рекомендации, связанные с комплексной целью всесторонней подготовки специалиста, осуществляющего способность осуществлять творческую деятельность на основе сформированных компетенций мотивов, личностных качеств и умению применять нормативно принимаемые модели поведения в профессиональной сфере.

Ключевые слова: компетентностный подход, модель выпускника, основанная на компетентностном подходе, компетентность, образовательная программа, профессиональное образование.

Кіріспе. Білім әр мемлекеттің дамуында маңызды рөл атқарады. Тәуелсіздік алғаннан бері Қазақстанның қазіргі жоғары мектебі әлемдік білім беру кеңістігіне кірудің жолдарын белсенді іздеуде, жоғары және орта білім берудің әлемдік тәжірибесін қазіргі Қазақстанның жағдайына лайықты бейімдеуді көздеді. Білім беру саласындағы заманауи маман даярлаудың әдістемелік негізі - құзіреттілікке негізделген тәсіл.

Қазіргі уақытта құзіреттілікке негізделген тәсіл Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде жетекші бағытқа айналды. Бұл тәсіл модельдер мен студенттердің кәсіби дайындығын жетілдірудің, соның ішінде оның мазмұнын мәдени құралдармен жаңарту тұрғысынан жетілдірудің перспективалық бағыттарының бірі ретінде танылған.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «білім мазмұны» келесідей түсіндіріледі - «бұл білім берудің әр деңгейіне арналған білім жүйесі (кешені), ол тұлғаның құзіреттілігін қалыптастыру және жан-жақты дамыту үшін негіз болып табылады» [1, б. 105].

Оқытудағы құзіреттілікке негізделген әдіс салыстырмалы түрде жақында жасалды және жаңа формацияның жетекші тәрбиешілерінің біріне айналды. Бұл тәсілді жүзеге асырудың бес аспектісі бар:

- 1) көп деңгейлі білім берудің ұлттық жүйесін модернизациялаудың оңтайлы жолдарын іздеу;
- 2) Қазақстан Республикасында білім беру жүйесінің барлық деңгейлерін (деңгейлерін) ұйымдастырудың мүмкіндіктері мен заманауи тәсілдерін іздеу;
- 3) орта және жоғары білім жүйесіндегі елеулі өзгерістерді жүзеге асыру (әртүрлі типтегі және типтегі оқу орындарының желісін енгізу);
- 4) білім сапасын арттыруға бағытталған модельдерді іздеу;
- 5) біртұтас әлем, еуропалық білім кеңістігін қалыптастыру.

Құзіреттілікке негізделген тәсіл - бұл білім беру модернизациясы жүргізілетін кәсіптік білім беру мен оқытуды құрудың жаңа тәсілі.

Жаңа білім беру парадигмасы ретінде ол демократиялық қоғамның талаптарына, еңбек нарығының және экономикалық өзгерістердің жаңа талаптарына жауап береді.

Алайда, біздің ойымызша, білім беру бағдарламасының түлегі игеруі керек құзіреттер құрамын анықтау мәселесі әлі де ашық. Қазіргі кезде қазіргі заманғы адам үшін тек объективті білім жеткіліксіз, олар мета – білім мен дағдыларды қажет етеді. Күрделі мәдени-іс-қимыл түрлерін орындай алатын адам келесі сұрақтарға жауап беруі керек: «Мен не қалаймын?», «Мен не істей аламын?», «Мен кімін?» [2, б. 86].

Құзіреттілікке негізделген тәсіл білім беру нәтижесіне сәйкес оқу процесін құруға бағыттайды, яғни. сол кезде студент біледі және «шыға алады».

Зерттеулер Қазақстанның Жамбыл облысындағы екі жетекші жоғары оқу орны - М.Х.Дулати атындағы Тараз мемлекеттік университеті және Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті негізінде жүргізілді.

Зерттеудің өзектілігі көбінесе білім беру бағдарламасын іске асырудағы негізгі мақсат ретінде қарастырылатын құзіреттіліктер мен білім беру нәтижелерінің жиынтығымен және түлектің құзіреттілік моделінің интеграциялық принциптері ретінде анықталады.

Жұмыстың мақсаты - мұғалімнің білім беру бағдарламалары бакалаврының құзіреттілік моделін жасау.

Негізгі міндеттері:

- кәсіби қызметтің міндеттері мен үйлестіру матрицасын құру;
- құзіреттіліктерді, функцияларды және міндеттерді кодтау;
- жұмыс берушілердің сауалнамасы негізінде кәсіби функциялар мен міндеттерді талдау;
- біліктілік сараптамасы, үздік және орташа мамандарға сипаттама.

Жұмыстың нәтижесі – педагогикалық бағыттағы білім беру бағдарламаларында мамандарды құзіреттілікке негізделген оқытудың анықтамалық моделін құру.

Жұмыс әдістері:

Зерттеуге М.Х. Дулати атындағы ТарМУ оқытушылары мен ТарМПУ «Дене шынықтыру және спорт» білім беру бағдарламасы бойынша оқитын студенттер қатысты.

Модельді әзірлеу кезінде біз келесі принциптерді ескердік:

- құзіреттілікке бағдарлау;
- ақпараттық-коммуникациялық қолдау;
- ғылыми негіздеме мен практикалық тәжірибенің ұштасуы.

Модельдің өзегі - оқу барысында анықталған құзыреттіліктер, жоғары оқу орнын бітірушіге тиісті мамандықтар бойынша білім беру керек. Барлық құзыреттер - жалпы және кәсіби - үш кластерге бөлінді: дүниетаным, нормативті және аспаптық.

Оның негізінде білім беру бағдарламаларын бітірушілердің құзыреттілік жүйесі құрылды: ақпараттың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты, мамандықтар бойынша біліктілік нұсқаулықтары; жетекші ұйымдардың лауазымдық нұсқаулықтары; академиялық сарапшылардың сауалнамасы, жұмыс берушілердің сауалнамасы [3, б. 174].

Педагогикалық бағыттағы білім беру бағдарламалары бакалаврының құзыреттілік моделін бағалау үшін келесі сауалнамалар пайдаланылды: «Жалпы және кәсіби құзыреттер тізімінің картасы», «Әр құзыретке байланысты білім мен дағдылардың картасы».

Зерттеу нәтижелері және талқылау.

М.Х. Дулати атындағы ТарМУ-де жетекші оқытушылар «Дене шынықтыру және спорт» білім беру бағдарламасының мысалында бакалавр дәрежесіне арналған құзіреттілік моделін құру үшін жұмыс жасады.

Модельдің өзегі - оқу барысында анықталған құзіреттілік, университет түлегі тиісті білім беру бағдарламаларында болуы керек.

Түлектің құзыреттілік моделі дегеніміз - екі құзіреттіліктен, олардың қалыптасу деңгейіне қойылатын талаптардан және құзыреттіліктің қалыптасу деңгейін бағалау құралдарынан тұратын жүйе. Құзіреттілік дегеніміз - белгілі бір білім деңгейін аяқтаған адамның сыртқы әлеммен тиімді өзара іс-қимыл жасауға мүмкіндік беретін, онымен байланысты болуы мүмкін әлеуметтік қатерлерді ескере отырып, сәтті, нәтижелі және тиімді әлеуметтік-экономикалық қызметке дайындығы мен қабілетімен көрінетін тұлғаның жеке және кәсіби сапасы. тиісті құзыреттерді қолдана отырып.

Біліктілік дегеніміз - құзыреттілік тасымалдаушысы кездестіретін нақты өмірлік проблемалар туындаған сайын белсенділік пен байытылатын ашық білім жүйесі.

Құзіреттілік дегеніміз - қызметкердің өзінің кәсіби қызметі туралы білімді және оны білім, білік және технология негізінде білу мүмкіндігі. Құзіреттілік қалыптасқан мотивтер, жеке қасиеттер негізінде шығармашылық қызметті жүзеге асыру қабілетін және кәсіби салада нормативті қабылданатын мінез-құлық үлгілерін қолдана білуді жүзеге асыратын маманның жан-жақты дайындығының кешенді мақсатымен байланысты.

Бірқатар теориялық мәселелердің және құзіреттілікке негізделген көзқарас проблемаларының пікірталастығына қарамастан, құзыреттіліктерді бөлшектеу тәжірибесінде маңызды нәтижелерге қол жеткізілді.

Болон процесі аясында жасалған оқу нәтижесін құзіреттілік тұрғысынан сипаттауға арналған әдістеме «оның ашықтығы мен түсіну мен қолданудың қарапайымдылығын» қамтамасыз етеді.

Бұл жұмыста университет түлегінің, болашақ дене шынықтыру мұғалімінің құзіреттілік моделі жасалды.

Барлық құзыреттер - жалпы (әмбебап, пәндік) және кәсіби (пәндік, пәндік-мамандандырылған) үш бағытта бөлінді: дүниетаным, нормативті және аспаптық.

Құзыреттіліктің екі түрі де өзара тығыз байланысты және бір уақытта дамиды. Олар әр түрлі күрделілік деңгейлеріндегі өмірлік кәсіби міндеттерді шешу процесінде, әртүрлі контексте, белгілі бір білім беру кеңістігінде пайда болады. Олар бізге педагогикалық іс-әрекеттің жеке стилін құруға, маманның тұтас бейнесін құруға, сайып келгенде, құзіретті маманның интегративті шебер ретінде қалыптасуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді:

- білім беру ортасында (мектеп кеңістігінде) дүниетанымның, көзқарастың және дүниетанымның әдіснамалық негіздерін қалыптастыру бойынша жобалау жұмыстары.

- оқытудың белгілі бір деңгейінің мақсаттарына (тәрбиелеу, білім беру, дамыту) үштікке қол жеткізуді қамтамасыз ететін оқу процесін құру

- педагогикалық іс-әрекетте дене тәрбиесінің құндылық аспектілерін, теориялық, эмпирикалық және қолданбалы білімдерін трансформациялау және қолдану

Кез-келген білім беру бағдарламасы негізгі, әлеуметтік-этикалық, жалпы және кәсіби құзіреттілікті қалыптастыруға бағытталған. Бітіруші маманның құзыреті түрінде сипатталған негізгі кәсіби маңызды сипаттамаларға ерекше назар аударылады. Білім беру бағдарламасын меңгерудің нәтижелері түлектің алған құзыреттерімен анықталады, яғни. білім, білік, тәжірибе және жеке қасиеттерін кәсіби қызметтің міндеттеріне сәйкес қолдана білу [4, б. 130].

Құзыреттіліктерді талдау екі құзыреттілік тобынан тұратын жоғары оқу орны түлегінің құзыреттілік моделін ұсынуға мүмкіндік берді (кесте 1):

- жалпы, оның ішінде негізгі және кәсіпқой;

- кәсіби: пәндік құзіреттіліктер және жалпы кәсіптік (негізгі теориялық білім, негізгі практикалық дағдылар)

Түлектердің құзіреттілік моделі

Жалпы

- негізгі

- кәсіпқой емес

Олар келесі түрлерін қамтиды: жалпы ғылыми, аспаптық, әлеуметтік-жеке, жалпы мәдени.

- жалпы ғылыми (гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдары, экономикалық ғылымдар және т.б. саладағы негізгі білім): кәсіптік қызмет саласындағы құқықтық нормалар мен экономикалық талаптарды дәлелдей білу; кәсіптік-педагогикалық қызмет саласында әдістерді қолдана білу; әлемнің қазіргі заманғы жаратылыстану бейнесі туралы білімді оқу және кәсіби қызмет барысында қолдана білу, ақпаратты математикалық өңдеу әдістерін қолдану, теориялық және эксперименттік зерттеулер.

- құралдық: компьютерлік дағдылар, ана тіліндегі жазбаша және ауызша қарым-қатынас, шет тілін білу және т.б.

- әлеуметтік жеке, жалпы мәдени құзіреттіліктер: рухани, адамгершілік, эстетикалық және этикалық мәдениеттің элементтерін иелену; әлеуметтік, құқықтық және этикалық аспектілерді ескере отырып, пайымдауды қалыптастыру мүмкіндігі; әріптестермен араласуға, ұжымда жұмыс істеуге дайын болу

Кәсіби

- пәндік және жалпы кәсіби құзыреттіліктер

- пәнге тән құзіреттілік (кәсіби): кәсіби қарым-қатынастың әр түрлі формаларында тиімді қарым-қатынас жасай білу; жеке қабілеттерін дамыту қабілеті; кәсіби салада жеке тұлғалармен және топтармен қарым-қатынас жасау; үздіксіз кәсіби даму қажеттілігін түсіну; тілдік жағдайды талдай білу; оқушылардың жас ерекшеліктері; басқару процесінде креативтілік пен бастаманы көрсете білу.

- жалпы кәсіптік (негізгі теориялық білім, негізгі практикалық дағдылар): кәсіби қарым-қатынастың әртүрлі формаларында тиімді қарым-қатынас жасай білу; жеке қабілеттерін дамыту қабілеті; кәсіби салада жеке тұлғалармен және топтармен қарым-қатынас жасау; үздіксіз кәсіби даму қажеттілігін түсіну; тілдік жағдайды талдай білу; оқушылардың жас ерекшеліктері; басқару процесінде креативтілік пен бастаманы көрсете білу.

Педагогикалық университет түлегі моделінің өзегі екі жақты сипатқа ие жалпы құзыреттіліктер болып табылады. Бір жағынан, олар кәсіби тұрғыда шартталмаған. Бұл құзыреттерді қызмет саласына қарамастан барлық заманауи мамандар иеленеді. Екінші жағынан, жалпы құзіреттіліктер кәсіби тұрғыдан маңызды, өйткені олар кәсіби құзыреттіліктің негізін, негізін құрайды, оларды толығымен іске асыруға мүмкіндік береді.

Жалпы құзіреттіліктің маңызды ерекшелігі - бұл университет түлектеріне, қажет болған жағдайда, еңбек нарығында сұранысқа ие болуға, басқа мамандықтарда (университетте алынған біліктілікке жатпайтын қызмет салаларында) сәтті өмір сүруге мүмкіндік беру.

Сонымен қатар, әр құзыреттілікке сәйкес келетін білім, қабілеттер мен дағдылар тізіміне талдау жасалды:

Құзыреттілік түрі	Құзыреттілікті қалыптастыратын пәндер	Білім	Икемдік	Дағдылар
Кәсіби қызмет саласындағы құқықтық нормалар мен экономикалық талаптарды даулай білу	Экономикалық теория негіздері	Еңбек кодексі	- сыртқы және ішкі еңбек нарығының жағдайын талдау; - қызметкерлер мен ұжымдық шарт жасау кезінде заңгер ежелерін қолдануға	- кәсіпорынның (ұйымның) қызметкерлерімен еңбекшартын құру
Компьютерлік дағдылар, анна тіліндегі жазбаша және ауызша қарым-қатынас, шеттілін білу қажет	Информатика, орыстілі, шеттілі	Лексикалық минимумды меңгеру, отандық, шетелдік құзыреттілік пен этикалық (әсіресе сөйлеу этикетінің ұлттық-мәдени ерекшеліктері) деңгейіне жетуге мүмкіндік береді	- сөйлеу жағдайларын кәсіби қарым-қатынас пен коммуникативті ниетіне сәйкес реттейді	- сөйлеудің дыбыстық дизайны және паралингвистикалық құралдарды қолдану тұрғысынан дұрыс жеткізе білу
Әлеуметтік, құқықтық және этикалық аспектілерді ескере отырып, пайымдауды қалыптастыру мүмкіндігі	Мамандыққа кіріспе	- оқу процесін ұйымдастыру заманауи маман қалыптастыру дағы ғылыми зерттеулердің рөлі мен міндеттері; - ақпаратпен, оның ішінде оқу материалы мен жұмыс істеу ережелері мен әдістері; - уақытты басқарудың негізгі принциптері мен әдістері	- жеке және кәсіби мақсаттар жүйесін құру үшін басымдықтар арқылы жоспарлау әдісін қолдану; - мансапты қосу жоспарларын және ценарийлерін жасау	- өзіндік жұмыс; -жеке оқу процесін ұйымдастыру; -өзін-өзі басқару

Әріп тестермен араласуға, ұжымда жұмыс істеуге дайын болу	Әлеуметтану	-тұлғаға әлеуметтанулық көзқарастың мәні және әлеуметтену процесінде оның қалыптасу факторлары	-қолданбалы зерттеулердің нәтижелерін басқару шешімдерін қабылдау және іске асыру процесінде мақсатты пайдалану	-кәсіби қарым-қатынас, өз ойларын сұхбаттасушыларға жазбаша немесе ауызша түрде жеткізе білу
---	-------------	--	---	--

Оқу процесінде «Дене шынықтыру және спорт» мамандығы бойынша бакалавриаттың білім беру бағдарламасын сәтті іске асыруға ықпал ететін жаңа педагогикалық және инновациялық технологиялар кеңінен қолданылады.

Қүзіреттілікке негізделген тәсілді енгізу оқу процесінде оқушылардың кәсіби дағдыларын қалыптастыру және дамыту мақсатында сабақтан тыс жұмыстармен қатар сабақтардың белсенді және интерактивті нысандарын (компьютерлік модельдеу, іскерлік және рөлдік ойындар, нақты жағдайларды талдау, психологиялық және басқа тренингтер) кең қолдануды қамтамасыз етуі керек.

Кафедра оқытушылары арнайы пәндерді оқыту практикасында «Интерактивті эвристика» инновациялық әдістемесін енгізеді, оның мәні бәсекеге қабілетті пән немесе модуль аясында жалпы және кәсіби құзіреттілікті қалыптастыру бойынша оқу материалын зерттеуді арнайы ұйымдастыру болып табылады.

Әдістеме келесі принциптерге негізделген:

1) әр түрлі форматтағы (дәрістер мен практикалық) сыныптар арасындағы айырмашылықтарды жою;

2) жаңа тақырыпты игерудің арнайы формасы (мәселені тұжырымдау → сұрақтар мен тапсырмалар жүйесі, оның ішінде зерттеу) студенттердің іс-әрекетін іздестіру сипатына ықпал етеді → аралық қорытындылар тұжырымдамасы → алгоритм, кесте, диаграмма, аналитикалық тезис түрінде ойын нәтижелерін ұсыну;

3) модератор - мұғалімнің рөлін өзгерту.

Оқытудың интерактивті әдістері осы инновациялық әдіске сәтті сәйкес келді: пікірталас, эвристикалық әңгіме, «ми шабуылы», рөлдік және іскери ойындар, жоба әдісі, иллюстрациялық материалдармен топтық жұмыс және т.б. Шағын топтарда әр түрлі көзқарастарды қабылдау, бірлесіп жұмыс жасау және топтық жұмыс барысында туындайтын мәселелерді шешу қабілетін дамыту үшін тиімді ынтымақтастық әдісі қолданылады. Кәсіби этикаға негізделген жеке адамгершілік қағидаларын қалыптастыруға, сыни ойлауды дамытуға, өз көзқарасын білдіруге және қорғауға мүмкіндік беретін адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру әдісі сабақтарда дене шынықтыру мен спортты оқыту әдістері қолданылады.

Зерттеу барысында ең қызықтысы мұғалімдер, студенттер мен сауалнама жүргізушілердің сауалнамалары болды.

Педагогикалық бағыттағы «Дене шынықтыру және спорт» білім беру бағдарламасындағы бакалаврдың әлеуетті құзіреттерін сипаттай отырып, академиялық сарапшылар мен жұмыс берушілер ұқсас құзыреттерді атап өтті:

Осы білім беру бағдарламаларының мамандары жоғары адамгершілік қасиеттерге ие, кәсіби мәселелерді шешуде шығармашылықпен, өз ойын еркін жеткізе білуі, стереотиптердің әсерінен арыла алуы, болашақ мамандығының маңыздылығын түсінуі, стресске қарсы тұруы және үнемі өзін-өзі дамыту мен өзін-өзі жетілдіруге ұмтылуы керек.

Мұғалімдердің, студенттердің және жұмыс берушілердің жоғарыда аталған құзыреттіліктері жиі қайталанды. Бұл, мүмкін, түлектің болашақ мамандығының сипатына байланысты - орта мектептердегі дене шынықтыру мұғалімі.

Барлық сұрақтардың негізін қалаушы дене шынықтыру мұғалімдерінің кәсіби дайындығының қазіргі жағдайында олардың тек кәсіби құзіреттіліктерге ие болуы жеткіліксіз деген пікір болды.

Тұтастай алғанда, жұмыс тобы едәуір үлкен ақпаратқа талдау жасады және оның тұрғысынан ең маңызды құзыреттерді анықтады. Қазіргі жағдайда сәтті кәсіби қызмет үшін жоғарыда аталған білім беру бағдарламасының бакалавры болуы керек.

Құзыреттер тізіміне қосымша ретінде жұмыс тобы басқа қойылған міндеттердің негізгі бөлігін орындады.

Бітірушінің құзыреттілігі білімнің жиынтық күтілетін нәтижесі - біліктілік талаптары ретінде әрекет етеді. Түлектің міндетті жалпы және кәсіби құзыреттіліктерінің толық жиынтығы құрылды, онда олардың әрқайсысының қысқаша сипаттамасы ұсынылған, бұл білім беру бағдарламасын әзірлеу аяқталғаннан кейін күтілетін жиынтық нәтиже болып табылады.

Біліктіліктер мен білім беру нәтижелері БЭЖ жүзеге асырудағы негізгі мақсат ретінде, түлектердің құзыретті моделінің қағидаттарын біріктіру ретінде қарастырылады. Түлектің біліктілік моделі, бір жағынан, оның болашақ қызметін объектілермен және еңбек объектілерімен байланыстыратын біліктілікті қамтиды, екінші жағынан, білім нәтижесіне модуль аралық талаптарды көрсетеді.

Қорытындылар. Арнайы ұйымдастырылған зерттеулердің және бакалаврлардың білім беру ортасын бақылаудың эмпирикалық және статистикалық дәлелдерін зерттеу негізінде университет түлектерінің құзыреттілік моделін құрайтын құзыреттіліктер саны мен олардың қалыптасу деңгейіне қойылатын талаптарды анықтау бойынша зерттеу нәтижелері келесі қорытынды жасауға мүмкіндік береді:

- түлектердің құзыреттілік моделі - топтар бойынша құзыреттер жүйесі, олардың қалыптасу деңгейіне қойылатын талаптар және құзыреттіліктің қалыптасу деңгейін бағалау құралдары;

- әр құзыреттілік білімнің, дағдылардың әр тізіміне сәйкес келеді.

Біліктілікке баса назар аудару академиялық пәндердің неғұрлым пластикалық құрылымын құруға ықпал етеді және ұлттық және халықаралық аспектілерде біліктілік деңгейлерінің сәйкестігін қамтамасыз етеді.

Дене шынықтыру және спорт бакалавры үшін кәсіби дайындық жүйесі бізге білім беру бағдарламаларын бітірушілерді даярлауда типологиялық жағынан да, құзыреттіліктерден де сипаттауға мүмкіндік береді.

Жұмыста ұсынылған құзыреттілік шеңберінде «білу», «істей білу» және «шеберлік» сияқты ұғымдардың арақатынасындағы құзыреттіліктің тетіктері мен категориялық құрылымын зерттеуге мүмкіндік беретін методологиялық тәсіл жасалды.

Дене шынықтыру бакалавры үшін кәсіптік оқыту болашақ маман даярлаудың білім беру парадигмасына айтарлықтай өзгерістер енгізуді көздейді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Байденко В.И. Выявление состава компетенции выпускников вузов как необходимый этап проектирования ГОС ВПО нового поколения: методическое пособие.-М., 2006. 72с.

2. Болонский процесс: середина пути / под науч. ред. д-ра пед. наук, профессора В.И. Байденко.- М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов; Российский новый университет, 2005. 379с.

3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. -М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004г.

4. Мульруд Р.П. Опыт формирования компетентностной модели выпускника педагогического вуза как нормы качества и базы оценки результатов образования (на примере физико-математического факультета)/ под научной ред. д-ра техн. наук, профессора Н.А. Селезневой, канд. физ.-мат. наук, доцента И.Н. Медведевой // Материалы XI симпозиума «Квалиметрия в образовании: методология, методика, практика». – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2006. 48с.